

AVANDUSE VALLA KAJA

NR.3 (27)

MÄRTS

1998

EMAKEELENÄDAL JA LAULUKONKURSS

Eelmises lehes lubasime lähemalt kirjutada koolis toimunud emakeelenädalast, mis oli pühendatud Eesti Vabariigi 80.aastapäevale.

Nädal algas esmaspäeval piduliku aktusega, mille avas kooli direktor hr. Olvi ja esinesid õpilased. Tervitama oli tulnud ka vallavanem hr. Aavik. Austamaks Vabadussõjas langenute mälestust, asetati delegatsioon lillekorvi ausamba jalamile.

Kolmapäeval korraldasime teadmistemaratoni. Võistkonda kuulus 5.-9.kl. igast klassist üks õpilane. Maraton sai alguse raamatukogust ja lõppes sealsamas. Esimesed ja viimased küsimused oli koostanud Riina Tüllil meie valla elu-olu ja ajaloo kohta. Iga võistleja sai paberi, kus olid kirjas õppeained, milles oli vaja näidata oma teadmisi. Iga aine küsimuse sai võistleja vastava aine kabinetis õpetaja käest. Samas tuli vastata küsimusele ja joosta järgmise aine kabinetti. Ja nii läbi kogu koolimaja. Punkte saadi vastavalt sellele, kui head olid teadmised ja kui kiiresti hakkama saadi. Võitis võistkond nimega UNO, kuhu kuulusid

Ann Ahlberg, Liis Lapanurm, Silver Sillamaa, Raivo Sults ja Rivo Rajandu. Neljapäeval oli omaloomingupäev. Lapsed esinesid - nagu päeva nimigi ütleb - omaloominguga, seekord küll ainult kirjanduslikuga. Võimalust esineda kasutas 38 õpilast. Meeldiv oli see, et enamus 9.klassist julges üles astuda. Parimateks tunnustati **Tuuli Pruul, Mariann Sirmets, Villem Linroos, Maret Alber, Merly Raudla, Hanna Kruusamägi ja Marek Kägu.**

Reedel olid II klassi lapsed jututoas. See oli esimene üritus sarjast "Oska kuulata!" Teemaks oli seekord "Nimed". Räägiti sellest, kuidas inimesed ja kohad on endale nimed saanud, ärgitajad lapsi üksteist kuulama. Õp.Sirelpuu jutustas legende Simunast ja nimele saamisest. Lastele anti koduseks ülesandeks kuulata oma vanavanemaid, kes räägivad oma lapsepõlvest. Sellise jututoa eesmärgiks on õpetada lapsi huvituma teistest inimestest, eelkõige huvi tundma oma suguvõsa vastu; samuti õpetada lapsi teisi inimesi kuulama.

Reedel toimus ka luuleõhtu. Osalemiseks oli vaja kaasa võtta üks luuletus ja see ette kanda. Koos püüdsime luuletuse sisu lahti mõtestada ja mõne puhul ka kirjanikuni jõuda. On heameelne tõdeda, et koolis leidub luulehuvilisi lapsi. Luuleõhtu lõppedes otsustati, et tullakse edaspidi kokku.

Tänusõnad kõigile õpilastele ja õpetajatele, kes emakeelenädala läbivimisele kaasa aitasid.

11.märtsil toimus rahvamajas laste laulukonkurss, millest võtsid osa Simuna ja Kärü kooli lapsed. Ettevalmistused selleks konkursiks algasid aga tunduvalt varem, sest lõppvoorule eelnesid eelvoorud. Mudilastest astusid üles Mari-Ann Kundla Simunast ja Angela Sakh Kärüst. Üldse osales laulukonkursil I klassist 11 last, II kl. - 9, III kl. - 10, IV kl. - 9, V kl. - 7, VI kl. - 4, VIII kl. - 2 ja IX kl. - 1. Esindamata jäi VII klass. Kärüst esines lõppvoorus 4 last.

Parimateks lauljateks tunnustati I-II kl. arvestuses **Kätlin Hiietamm, Merit Karm ja Karlis Karm**, III-IV kl. arvestuses **Mariann Sirmets, Kristi Ramot ja Helen Hiietamm**, V-IX kl. arvestuses **Reelika Sepp, Signe Pruul ja Jaanika Sepp**. Nende laste hulgast valiti omakorda parimad, kes pääsevad Väike-Maarja "TIPI-TÄPI" konkursile, millel täitub tänavu juba 10 aastat. Nendeks on **Kätlin Hiietamm, Karlis Karm, Mariann Sirmets, Helen Hiietamm ja Reelika Sepp** Simuna Põhikoolist. Soovime neile "okast kurku"!

Tahaksin laulukonkursi õnnestumises tänada eelkõige tublisid õpetajaid Eve Põldmaad, Angela Raiki ja Önnela Pärnastet, kõiki kaunihäälsid laululapsi ja ka kõiki neid inimesi ja asutusi, kes meile jõu ja nõuga abiks olid. Täna AS "Liaani", kes pani välja auhinna parimatele ja lilled kõigile lauljatele ja õpetajatele; Helmut Kurvitsat, kes terve päeva aitas meid isikliku helitehnikaga; OÜ "Karuvälja", kes ostis koolile mikrofoni; Simuna kooli kokki, kes küpsetasid maitavad kuklid ja keetsid tee; kõiki žüriiliikmeid; 8.-9.kl. korraldajaid-läbiviijaid; lahkete ja abivalmis majaperenaist Auli Kadastikku. Tänuõnad ka pealtvaatajatele, kes lapsi kuulama-vaatama tulid. Kahju, et lastevanemate huvi asja vastu nii tagasihoidlikuks jäi. Kuid loodan, et selliseid ettevõtmisi tuleb edaspidi veel ja et siis ka huvi jätkub.

Olen teist aastat kooli huvijuht ja tahaksin kasutada võimalust ajalehe veergudel tänada kõiki neid, kes on selle aja jooksul rahaliselt toetanud ülekoollisi õpilastriitust:

1996/97 OÜ KARUVÄLJA	3800.-	1997/98 OÜ KARUVÄLJA	1250.-
OÜ IVAX	300.-	AS LIAAN	700.-
AS GUMA	270.-		
AS LIAAN	240.-		
PILDIKOMPANII	200.-		

Simuna Põhikooli huvijuht Olga Haiba

*Häid
pühi!*

Liikuv pühana (23.märts - 26.aprill) jäävad kevade kõige suuremad ja oodatumad pühad - lihavõtted - maarjapäeva ja jüripäeva vahele. Nädal enne kevadpühi peeti urbepäeva. Urbepäevast (16.märts kuni 19.aprill) algab pühadenädal, kus oluliseks peetud vaikuse nõuet - kehtib liigset müra tekitavate tööde keeld, lubatud ei ole asjatult kolistada. Sellel nädalal ei mängitud pilli, ei lauldud-tantsitud. Äärmiselt oluline oli aga eluruumide puhastamine. Tärkavale kevadele tuleb minna vastu puhtamana ja paremana, vabanema peab kõigest halvast, sealjuures ka mustusest.

Reedese päeva maagilist mõju peetakse suuremaks kui teistel nädalapäevadel ja seetõttu hoidutakse pühade-eelsel reedel külaskäikudest, mingi eseme või toiduaine väljaandmisest kartuses, et seda võidakse kurjalt ära kasutada. Pühadereede oma maagilise mõjuga on aga sobiv töövahendite parandamiseks, kohendamiseks või lihtsalt üle vaatamiseks.

Lihavõtted ise on eelkõige rõõmuvaldus uuele elule - aga ka kevadise kooskäämise ja lõbutsemise algus: oluline noortevaheliste suhete loomiseks. Lihavõtteid on kutsutud ka kiigepühadeks. Kiikumisel on arvatud olevat puhastavat toimet kiikujale. Enamtuntud on kevadpühad

munadepühana. Muna on elu ja sigivuse sümbol olnud põhjarahvastele ürgsetest aegadest, teda on seostatud muistse põllundus ja karjandusmaagiaga. Pühademunade värvimine on tavaks paljudele rahvastele. Eestis peetakse viimast suhteliselt hiliseks - sibulakoorte, rukkiorase, riideribade ja teiste käepäraste vahenditega hakkasime saksa eeskujul seda laiemalt tegema eelmise saj. II poolel.

Munade koksimisest, kinkimisest ja vahetamisest peetakse lugu ka täna, unustusse on jäänud lihavõttaegsed munaveeretamismängud.

Paljudele rahvastele omane muistne kevade tervitamise rituaal - tõusva päikese mängu vaatamine lihavõttepühade hommikul - on ka eestlastele ilusaks pühadetervituseks olnud.

KAS MEIE PERES KASVAB TÄISVÄÄRTUSLIK NOOR INIMENE?

Praegu on aeg, mil areneb ja kujuneb uus Eesti riik. koos ühiskonna arenemisega peaks arenema positiivses suunas ka noor inimene. Paraku aga on väga palju noori (ka juba Simunas), kelle käitumine ei vasta ühiskonna poolt kehtestatud käitumismallile.

Kes on lapse õpetaja ja kasvataja? Eelkõige kodu – ema ja isa. Kes peab kõige rohkem tegelema noore kasvava ja kujuneva inimesega? Loomulikult tema vanemad. Teisele kohale jääb kool.

Suhtlemine on inimesele eluliselt vajalik. Pole teada ühtegi juhtumit, kus inimestest lahus oleks üles kasvanud täisväärtuslik inimlaps. Inimesel on nälg leida teist inimest ja see on ta nälgadest suurim (Martti Lindquist). Suheldes saab inimene endale vajalikku teavet ja saab teistele teateid edasi anda. Vastastikku lävivad inimesed kontrollivad üksteist, korrigeerides nii teiste kui enda käitumist. Suhtlemise käigus inimesed mõjutavad üksteist emotsionaalselt. Suhtlemise käigus tekib inimesel ettekujutus iseendast, oma rollist.

Suhtlemine on eneseväljenduse võimalus. Suhtlemine rahuldab paljusid inimese vajadusi. Igal ühel meist on kolm põhilist sotsiaalset vajadust, mida tahame rahuldada suhtlemisprotsessis.

Esiteks: vajadus vältida üksindust, soov seltsi järele, aga samas ka vajadus üksioleku järele.

Teiseks: mõju avaldamise vajadus. Mõjujõu ja autoriteedi taotlemine ja samas ka soov olla juhitud teiste poolt, lasta teistel otsustada.

Kolmandaks: lähedaste emotsionaalsete suhete kujundamise vajadus, s.o. kiindumusvajadus. Kui kiindumusvajadus on tasakaalus, siis inimene väljendab vabalt inimlikku soojust ja hellust. Liigse emotsionaalsuse korral uputakse tundeliialdustesse. Kui ollakse emotsionaalselt pärsitud, siis tundub suhe kauge ja külmana.

Kui vanemad oma lastega suhtleksid ja kujundaksid suhtlemise kaudu õiget käitumismalli, kasvaks igas kodus lapsest korralik noor inimene. Aga kahjuks pole see nii. Miks tullakse kooli tundideks ettevalmistamatutena? Miks tundides ei

õpita ja rikutakse korda, segades nii teisi, kes tahavad õppida? Miks juba hommikul mõned poisid tulevad kooli suitsu järele haisvatena? Miks need samad poisid ei kuula õpetajat ja lähevad vahetundidel õue nurga taha suitsetama? Miks hulgutakse ja õõbitakse võrastes keldrites tekitades seal ohtlikke olukordi? Miks räägitakse rõvedusi tänaval, bussis, diskodel? Miks lubavad vanemad oma alaealisi lapsi diskodele, mis lõpevad hiljem kui kell 23.00?

Mõelge ja otsustage: kas teie lapsel on kodusoojus ja turvatunne, kas te hoolite temast, kas te armastate teda?

Laps on emotsionaalne ja loominguine. Temaga suhtlemisel peab lapsevanem valima õige tasandi. Suhtlemistasandeid on kolm. Need on lapse tasand, vanema tasand, täiskasvanu tasand. Lapsetasandil suhtlemine väljendub kontrollimatute eneseväljendustena, nutu ja naeruna, järskudes muudatustes hääletoonis. Vanemlik pöördumisviis on tõrelemine, õrnutsemine. Vanema seisund sisaldab endas keelde, reegleid, seadusi. Vanemat iseloomustab sageli puudulik enesekriitika, tardunud mõtlemine ja kalduvus autoriteete üle tähtsustada. Täiskasvanu tasand on asjalik tõsine vestlus, vesteldakse rahulikult, kõrge enesekontrolliga, kainelt ja ratsionaalselt, kalkuleerivalt.

Tülid ja vaidlused toimuvad just lapsetasandil, kus emotsioonid vallutavad ratsionaalse ja loogilise mõtlemise. Vanema tasandi kasutamisel on enamasti suhtlemine ülalt alla. Probleemi lahendamisel on otstarbekam jääda täiskasvanu tasandile, mitte lasta end emotsioonidest mõjutada. Lapsevanemad peaksid seda arvestama oma lapsega suhtlemisel. Kui tekib lapsega konflikt, tuleb välja selgitada põhjused. Püüa mitte otsida süüdlast, vaid kõrvalda pinget põhjused. Vägivald ja hooletussejätmine on iga tegu või tegematajätmine, mis ohustab või kahjustab lapse psüühilist, füüsilist, psühholoogilist, emotsionaalset või sotsiaalset tervist ja lapse arengut.

Vägivalda liigid on emotsionaalne vägivald, füüsiline vägivald, seksuaalne vägivald, ärakasutamine ning hooletussejätmine. Emotsionaalne vägivald on: lapsega mitte rääkimine, pidev hirmutamine, ähvardamine, solvamine, näägutamine, range "kontroll" ja liigsed keelud ning karistamine hirm. emotsionaalne vägivald ei ole sama, mis nõudlikkus. Kooli sisekorraeeskirjade täitmise nõudmine ei ole vägivald õpilase vastu. Emotsionaalne vägivald on destruktiivne. Korraharjumuste ja distsipliini arendamine on lapse isiksuse kujundamine, tema psüühika arendamine.

Lapse käitumishäirete põhjuseks võib olla ka füüsiline vägivald, sest vägivald tekitab vägivalda. Füüsilise vägivalda korral võivad olla järgmised käitumuslikud sümptomid: erakordne kartus vanema ees, suur passiivsus ümbruse vastu, raskused suhtlemises täiskasvanuga, pidev hirm löömise ees, kartus koju minna, äkilised muudatused käitumises ja unehäired öudusunenägudega jpt.

Seksuaalse vägivalda puhul kasutatakse last seksuaalobjektina või vanema isiku seksuaalvajaduste rahuldamiseks ja laps pole suuteline sellest keelduma jõudude ebavõrdse vahekorra tõttu. Need lapsed, keda on seksuaalselt ära kasutatud, teevad 10 korda sagedamini enesetappe.

Hooletussejätmine on see, kui laps jäetakse ilma piisavast toidust, riietusest, peavarjust ja järelvalvest, mis on oluline lapsele sõltuvalt tema vanusest ja tagajärjel häirub lapse tervis või areng. Siia kuulub ka hariduse hooletusse jätmine, st. et laps hilineb sageli kooli või puudub sageli koolist. Hooletussejätmine on ka see, kui lapsevanemad ei arvesta lapse vajadust tähelepanu, armastuse ja suhtlemise järele, ei anna lapsele pisavalt positiivseid emotsioone. Käitumishäired hooletussejätmise puhul on järgmised: laps ihkab tähelepanu, armastust ripub iga täiskasvanu küljes, on ebatavaliselt väsinud, passiivne, huvideta, liikumatu, sõ

ahnelt või vaevaliselt, hilineb korduvalt kooli või teeb poppi, õpiraskused. Retsept kasvatusõõks puudub, aga parim viis väärkäitumise vältimiseks on soe lapse kasvatamine. Sellise kasvatusena võtavad lapsed omaks vanemate poolt seatud normid. Läheduse tõttu on vanematel oma hooalelustel silm peal ja nad korrigeerivad laste käitumist. Lapsevanemad, lugedes neid ridu, mõelge, kas Teie olete teinud kõik selleks, et Teie lapsel oleks kodus turvaline ja temast kasvaks õnnelik inimene.

AVANDUSE VALLAVOLIKOGU

- kinnitas Avanduse Vallavalitsuse 1997.a. eelarve täitmise aruande tulud kogumahu 7 758 715.- kr. ja kulud 7 126 137.- kr.
- Lääne-Viru Maakohtu kaasistujateks kinnitati Marjan Rebane, Reet Maadla, Tiiu Kull
- "Avanduse valla avaliku korra ja heakorra eeskirjades" tehti järgmised muudatused:
  - punkt 26 – keelata alla 16-aastastel alaealistel osalemast nendele sobimatutel üritustel, mis lõpevad pärast kella 23.00 (ajavahemikul 01.06.-31.08 pärast 24.00). Kõik üritused, millel võivad osaleda alla 16-aastased noored, tuleb lõpetada arvestusega, et noored jõuaksid koju enne eelpool nimetatud kellaaega või oleks tagatud nende kojujõudmine koos täiskasvanud saatjaga.
  - punkt 26.1. – Alla 16-aastastel alaealistel on keelatud viibida ilma täiskasvanud saatjata avalikes kohtades kella 23.00-6.00. Ajavahemikus 01.06-31.08 on alaealistel keelatud viibida ilma täiskasvanud saatjata avalikes kohtades kella 24.00-5.00.
- Sotsiaalkomisjon kinnitati järgmises koosseisus: esimees Mary Tammet, liikmed Silvi Sirelpuu, Irina Kallaste, Maiu Talja, Toivo Olvi; kultuurikomisjon – esimees Andres Morozov, liikmed Auli Kadastik, Olga Haiba, Riina Tulli, Önnela Pärnaste, Hillar Kasu, Laine Pruunsild; majanduskomisjon – esimees Hans Kruusamägi, liikmed Kalev Alber, Kulle Põldmaa, Mart Pruu, Helmut Hiitamm
- kuulas ära revisjonikomisjoni aruande
- esimesel lugemisel oli sotsiaaltoetuste tingimuste ja korra muutmine
- arutati Lääne-Viru Ühisomavalitsuse poolt esitatud projekti "Jäätmemajanduse projekt Lääne- Viru maakonnas"
- tehti algust valla arengukava koostamise küsimustega

PALGIPARVETUS VENEVERES AVI JÕEL

1921.a. kevadest (või varemgi) toimus Paasverest Veneverest Lohusuuni palgiparvetus.

Talvel vedasid kohalikk talupidajad metsast suured virnad palke, kõik jõekäärud täis. Minu kodu oli sel ajal Avi jõe ääres. Kevadel, kui suurvesi ära läks – mõnikord ulatus see meie õue – tulid Lohusuu poolt mehed kohale, pika säärega nahksaapad jalas. Üks tuba meil anti nendele. Algas virnadest palkide jõkke veeretamine. Öhtupoole, kui koolist tulime, olime agarad seda tegema – palgi pealt maksti 1 sent. Parvetus kestis mõnikord mitu nädalat. Avi jõgi oli väga käänuline. Palgid jooksid vahel põigiti ja üksteise peale hunnikusse, hommikuti andis meestel neid arutada. Viimane parvetus oli 1926.a. kevadel.

Günter Räävel oli suurem kohalik metsakaupmees. Tema ostis talupidajatelt palke Joosuale Lohusuu, kellel oli sääl lauavabrik. Räävli kodu oli Luusika külas, sääl oli tal ka laualõikus aurukatla jõul. Veneveres pidas ta koorejaama, koor veeti Laekvere meiereisse. Avinurmes oli tal maja. Avanduselt ostis ta Mühlbergi talu 30-tel aastatel. Sel ajal oli tal ka 3-tonnine veoauto "International". Autojuhiks oli Müllersdorff-Möldre. Ise ütles Räävel, kui oli vähe vintis: "Need käed pole muud teinud, kui raha lugenud ja naisi kallistanud". Ta oli kena mees. Eesti aja lõpus jäigi ta elukohaks Avanduse küla.

Eduard Petti

20.MÄRTSIL MÖÖDUS 105 AASTAT HUGO LAURI SÜNNIST

KODUNE MÄLESTUS

Pea vajund rinnale sügavas-sügavas mõttes, pilk eksib kauguses, huultel on naeratus-muige.

Kaugel näen pilti, mis silmale nähtaval tõustes kergeks teeb rinna ja silmi toob pisara läike.

Sirutan käed, et püüda võiks imelist kuju, rinnale suruda, suudelda, et ta ei kaoks.

Rõõmus ning mures läinud aastate raamidest paistab kodune taluke, viimase päikese säravas kullas.

Udu koob loori ja hällides õunapuid katab, unele uut jõudu sõstrad koguvad mullas.

Ritsikas akna all toomingal poognaga tõmbab, rääk laulab heinamaal üksildast saagivat viit.

Eemal tänaval koguvad koplisse rammud loomad, kellade kõlin ja karjase vile ning hää.

Emal läeb lüpsik ja leivatükk käes, ootab siis lehma ja lambaid õunapuu all väraeval sääl.

Koer tuleb, lakub tal käsi, hüppab ja sabaga vehkleb, istub ja ootab, kuni on oodatud osa tal suus.

plis teerajal heinalised aeglasel sammul tulevad, õhtus eha all punetab tööline palg, kuulda on juttu ning naeru, algust tehakse laulul. Rõõmus on meel, et puhkusel kannab ju jalg.

Isal on näha veel ees murelist kortsu: teadmata, mis toob homme, liginev päev!

Hämaras koguvad tuppa kõik, istuvad lauda, võtavad leiba, mis kandnud neil põldude pind; magus ta maitseb, imelik tundmus jääb rinda, sest see on põllumehe higiste vaevade hind. Kõik on nii vagusi, lusikad pannakse käest, väsinud kehale antakse puhkust ja rahu.

Talu üle vajub ja varjab ta süvine õõ tähtede kumal ning metsade mahedal mühal. Vaikus ja õndsus viib kaugele päevase töö, taevalik õnnistus hingab lohkava põldude kohal. Soos kõlab harva sööva hobuse kell, - magusaim kooskõla valguneb hingesse!

Silma ees kustub ja kaob mu kodune talu, pilt jääb tumedaks, rinnale vajunud täiesti pea. Hinges ma tunnen näriivat igatsusvalu! Läen ära unele, see on nii trööstivalt hea... Hinges ma soovin sul pikka ja õnnelist iga - kodu, kus kasepuust vilus lapsena hällitas mind!

Igavuse sünnitus Riias 28.juunil 1914.a. kell 11.00 õhtul

Hugo Laur

VALLAVALITSUS:

- otsustati kompenseerida koolilõunaid vastavalt avaldustele
- otsustati anda välja kauplemisluba ja alkoholimüügilitsents OÜ "Kiiker" kauplusbussile KADAKA üheks aastaks
- otsustati pikendada kauplemisluba ja alkoholimüügilitsentsi OÜ "Simuna Ivax" ile 1 aastaks
- otsustati pikendada kauplemisluba ja alkoholimüügilitsentsi kehtimistähtaega füüsilisest isikust ettevõtjale Veiko Hurt' ile 1 aastaks
- kinnitati sotsiaaltoetuste maksmist puudutavad otsused
- arutati maa ostueesõigusega erastamise avaldusi
- arutati õigusvastaselt võõrandatud vara maksumuse kinnitamise ja kompensatsiooni määramise ja tagastamise korraldusi
- arutati õigusvastaselt võõrandatud maa tagastamise korraldusi

Teenuste hinnakiri:

- ❖ valla buss – tund 15.- kr. ; km 3.- kr.
- ❖ traktor T-25 kasutamine 60.-kr. tund traktor järelhaagisega 70.-kr. tund fekaaltsistern 80.-kr. tund
- ❖ paljundus – A-4 leht 3.-kr.
- ❖ Faxi saatmine – A-4 6.-kr. faksi saamine - A-4 3.-kr.
- ❖ Simuna PK söökla rent 500.-kr. ja ühe koka töötasu 300.-kr.
- ❖ töökoja ruumide rendimäär – 20.-kr. tund
- ❖ rahvamaja rendimäär – jalutussaal 30.-kr. tund; suur saal 40.-kr. tund; II korruse ruumid 50.-kr. tund; (sünnipäevadeks) 300.-kr. kord; rahvamaja üritusega (baari pidamine) 150.-kr.